

ingediend op **1972** (2023-2024) – Nr. 2
23 februari 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid,
Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Tine van der Vloet

over het voorstel van resolutie

van Katrien Schryvers, Veerle Geerinckx, Freya Saeys,
Katja Verheyen, Maaïke De Rudder en Elke Sleurs

over de aanpak van ouderenmis(be)handeling

Documenten in het dossier:
1972 (2023-2024) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Emine Gül İsci.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1. Toelichting door Katrien Schryvers, indiener	4
2. Bespreking	5
2.1. Uiteenzetting door Veerle Geerinckx	5
2.2. Uiteenzetting door Freya Saeys	5
2.3. Uiteenzetting door Suzy Wouters	5
2.4. Uiteenzetting door Freya Van den Bossche	6
2.5. Repliek van Katrien Schryvers	6
3. Stemming	6

Op dinsdag 20 februari 2024 besprak de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding het voorstel van resolutie over de aanpak van ouderenmis(be)handeling.

1. Toelichting door Katrien Schryvers, indiener

Katrien Schryvers wil met haar voorstel van resolutie het taboe rond de mis(be)handeling van ouderen doorbreken. Het voorstel van resolutie wil op verschillende vlakken sterker inzetten op het voorkomen, herkennen en aanpakken van de problematiek. Het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling (VLOCO) definieert ouderenmishandeling of -misbehandeling als volgt: het slachtoffer is 60 jaar of ouder; er is een persoonlijke of professionele vertrouwensrelatie tussen slachtoffer en degene die mis(be)handelt; het slachtoffer is volledig of deels afhankelijk van die laatste; en het slachtoffer lijdt lichamelijke, psychische of materiële schade.

De indiener gebruikt ook bewust de term 'mis(be)handeling' om te benadrukken dat het niet altijd hoeft te gaan om intentioneel geweld. Het kan ook gaan om situaties waarbij een mantelzorger met de beste bedoelingen wil zorgen voor een oudere, maar dat door onkunde, onwetendheid of onmacht niet op een adequate of passende manier doet of kan doen. In zulke gevallen vergt een gerichte aanpak niet zozeer bestraffing, maar meer ondersteuning, coaching en omkadering. Daarom vragen de indieners dat psycho-educatie wordt aangeboden aan mantelzorgers om hun draagkracht te versterken en dat de noden van de mantelzorger mee worden opgenomen in het zorg- en ondersteuningsplan van zorgbehoevenden. Door de aard van de relatie tussen beide partijen en door de afhankelijkheid van het slachtoffer van de zorgverlener zijn mensen vaak terughoudend om mistoestanden aan te klagen, wat de zaak moeilijk maakt, maar het gaat altijd om kwetsbare mensen. Daarom moet onder meer met campagnes worden ingezet op sensibilisering, het doorbreken van het taboe en het bekendmaken van meld- en hulpkanalen. Al te vaak is een situatie al langer gaande, maar beseft men dat niet, durft men niet te melden of weet men niet waarheen.

Zeker als dit in de thuiscontext gebeurt, blijft mis(be)handeling vaak lang verborgen. Daarom vragen de indieners in te zetten op een grotere alertheid bij hulpverleners die werken in de thuissituatie, zoals de diensten voor gezinszorg of huisartsen. Net zoals bij kindermishandeling zou er in het geval van een vermoeden moeten worden gemeld, zelfs als er naderhand geen probleem blijkt te zijn. Maatschappelijk werkers, huisartsen, thuisverpleegkundigen en andere zorgverleners moeten weten hoe ze ouderenmis(be)handeling kunnen herkennen en hoe ze dan moeten handelen. Ze moeten ook weten waar ze zelf terecht kunnen voor informatie. VLOCO heeft een risicotaxatie-instrument ontwikkeld. Het komt er volgens de indieners op aan om dat instrument breed te laten toepassen. Het moet voldoende worden bekendgemaakt. Ze vragen ook om in samenwerking met VLOCO werk te maken van een generiek stappenplan bij ouderenmis(be)handeling.

De cijfers tonen dat ouderenmis(be)handeling een wezenlijk probleem is. 1712, de centra voor algemeen welzijnswerk en VLOCO registreerden in 2022 ongeveer 22 meldingen per week. Het aantal meldingen steeg duidelijk in mei 2022 toen 1712 een campagne lanceerde om ouderenmis(be)handeling sneller te detecteren en te melden. Dat toont aan dat er nog altijd moet worden ingezet op de bespreekbaarheid, en dat de cijfers waarschijnlijk een onderschatting zijn. Elk geval is er een te veel: de indieners willen niet dat kwetsbare oudere mensen door kwaadwilligheid of onwetendheid niet goed worden behandeld. Ze verdienen een veilige omgeving.

Situaties van ouderenmis(be)handeling worden ook opgemerkt en aan de politie gemeld via bijvoorbeeld de Woonzorglijn, thuisverpleegkundigen, huisartsen, kineasten enzovoort. Er is een versnippering van de meldingen, zodat de omvang van

de problematiek nog niet betrouwbaar genoeg in kaart is gebracht. Daarom vragen de indieners om er bij de federale overheid op aan te dringen dat de politie aangiften van ouderenmis(be)handeling afzonderlijk zou registreren en dat er gegevensuitwisseling met Vlaanderen tot stand kan komen, zodat men beter zicht krijgt op de prevalentie van de problematiek. Op basis daarvan en van verder onderzoek kan dan een gericht beleid worden gevoerd. Daarbij hoort zeker ook een sterk preventief beleid inzake ouderenmis(be)handeling.

2. Bespreking

2.1. Uiteenzetting door Veerle Geerinckx

Veerle Geerinckx steunt het voorstel van resolutie ten volle. Zowel in een thuiscontext als in zorgvoorzieningen moet men alert zijn en melden. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat de slinger helemaal de andere kant uitgaat, maar melden is belangrijk, zodat de schaamte kan worden doorbroken. Het blijft immers een taboe voor een kwetsbaar persoon om aan te geven dat een grens wordt overschreden. Er moet een groter veiligheidsgevoel zijn. Ook moet er worden gemeten om te bekijken of men preventief kan handelen. Het gaat ook niet alleen over erge situaties.

2.2. Uiteenzetting door Freya Saeys

Freya Saeys meent dat twee zaken belangrijk zijn in de strijd tegen ouderenmis(be)handeling. Ten eerste is er de alertheid daarvoor bij zorgverleners. Huisartsen, thuisverpleegkundigen, gezinshelpers, personeel van woonzorgcentra, familie of burens kunnen allemaal signalen oppikken. Ten tweede is er de ondersteuning van mantelzorgers. Soms behandelen zij de persoon voor wie ze zorgen verkeerd omdat ze overbelast zijn. Mantelzorger is wellicht het meest onderschatte beroep, want het is 24/7. Dat brengt stress en overbelasting met zich mee, wat kan leiden tot mis(be)handeling. De zorgverstrekkers die in het gezin in kwestie komen, hebben niet alleen een verantwoordelijkheid ten aanzien van de zieke, maar ook ten aanzien van degenen die de zieke omringen.

Hieruit vloeien een aantal acties voort. Men moet blijven inzetten op de bekendmaking van 1712 en de Woonzorglijn, zodat mensen die mis(be)handeling opmerken, weten waar ze terecht kunnen. Het taboe moet niet alleen worden weggewerkt door een mediacampagne, maar ook door ervoor te zorgen dat dit bij zorgverleners onderling bespreekbaar wordt, zodat men elkaar erop kan aanspreken als er vragen rijzen over hoe met ouderen wordt omgegaan. Zeker in een residentiële context is dat belangrijk. In een thuissituatie kan de oudere of de familie immers een beroep doen op een andere zorgverlener, wat in een residentiële context moeilijker is.

De indieners vragen instrumenten ter beschikking te stellen om aan risicotaxatie te doen. Freya Saeys benadrukt dat men de zorgverleners niet mag onderschatten. Ze hebben allemaal een bijzondere band met hun patiënten en hebben vaak snel door dat er iets fout is. Ze moeten vooral worden begeleid in wat ze er daarna mee moeten doen, hoe ze het moeten aanpakken en melden, zodat er actie kan worden ondernomen. Afsluitend uit de spreker in naam van de Open Vld-fractie haar steun voor dit voorstel van resolutie.

2.3. Uiteenzetting door Suzy Wouters

Suzy Wouters wijst erop dat ze in het verleden ook al vragen heeft gesteld over deze problematiek omdat ze de aanpak ervan belangrijk vindt. Ze wil de indieners bedanken voor dit voorstel van resolutie. De situaties van ouderenmis(be)handeling die bekend zijn, zijn slechts het topje van de ijsberg. Dat komt vooral door het taboe dat erop rust. Het is belangrijk om verder te sensibiliseren en alle betrokken

partijen aan te moedigen en te ondersteunen om te durven spreken. Het is een complex probleem met verschillende facetten. Ouderen moeten in de best mogelijke omstandigheden een zo goed mogelijke levenskwaliteit en zorg krijgen. Het Vlaams Belang zal het voorstel van resolutie steunen.

2.4. Uiteenzetting door Freya Van den Bossche

Freya Van den Bossche wijst op de analogie met kindermishandeling: net als bij kinderen is er ook bij mensen op hoge leeftijd vaak een groot verschil tussen kwetsbaarheid en macht. Ze zijn soms noodgedwongen afhankelijk. Hun zorgnood is soms groter dan die van mensen die nog meer bij machte zijn om zich te onttrekken aan dergelijke situaties. Dat is een reden voor bezorgdheid. Een andere reden voor bezorgdheid is het grote 'dark number'. Recente studies wijzen erop dat slechts 1 op de 24 gevallen uiteindelijk wordt gemeld. Ook Vooruit zal het voorstel van resolutie goedkeuren. Het commissielid hoopt dat een volgende meerderheid nog meer ambitie zal tonen op dit vlak, want ze meent dat dit een groot maatschappelijk probleem is, dat echter vrijwel onzichtbaar is.

2.5. Repliek van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers repliceert dat kindermishandeling meer naar boven komt dan ouderenmis(be)handeling. Om die reden heeft ze een afzonderlijk voorstel van resolutie gemaakt over het specifieke thema van ouderenmis(be)handeling. Men beseft dat er bij veel alleenwonende ouderen in meerdere of mindere mate sprake is van een of andere vorm van mis(be)handeling. Soms is dat ook zo bij mensen die in een residentiële voorziening wonen, maar dat wordt misschien of hopelijk vaak sneller opgemerkt. Dit komt wel degelijk voor en moet ten eerste worden bestreden. De spreker is ingenomen met het engagement van de commissieleden om het voorstel van resolutie mee goed te keuren en er mee de schouders onder te zetten, en beaamt dat men hier in de toekomst verder werk van zal moeten maken.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie wordt eenparig met 11 stemmen aangenomen.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Tine VAN DER VLOET,
verslaggever